

Роль ради молодих учених у консолідації наукової роботи закладу вищої освіти

Рада молодих учених є частиною громадського самоврядування закладу вищої освіти, створеною з метою сприяння організації наукової діяльності здобувачів вищої освіти всіх рівнів та молодих науковців, їхньому особистому та професійному зростанню; вирішення загальних проблем, пов'язаних із професійною діяльністю молодих науковців і захисту соціальних інтересів молодих учених та здобувачів освіти.

У роботі РМУ беруть участь, відповідно до Закону України «Про наукову та науково-технічну діяльність» (ред. від 3.09.2023 р.), учені віком до 35 років, які мають вищу освіти не нижче другого (магістерського) рівня, або вчені віком до 40 років, які мають науковий ступінь доктора наук або навчаються в докторантурі вишу [1]. Тому зазвичай до членів ради молодих учених вишів входять аспіранти та молоді вчені до 35 (40) років. Інколи до РМУ може входити студентська наукова спільнота.

Наукова робота молодих учених здійснюється за такими напрямками:

- 1) публікація результатів наукових досліджень;
- 2) діяльність наукових гуртків, дослідних лабораторій;
- 3) організація та участь у наукових конференціях, круглих столах, семінарах, майстер-класах та тренінгах;
- 4) профорієнтаційна робота серед студентів, сприяння їхній участі в програмах академічної мобільності та міжнародної співпраці;
- 5) участь у міжнародних, загальноукраїнських, міжрегіональних та регіональних конкурсах та олімпіадах.

Простежимо зазначені вгорі напрями роботи ради молодих учених на прикладі Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди за 2023 рік. У роботі ради задіяна секція студентського наукового товариства, аспірантів і молодих учених відповідно до вікових ознак згідно із законодавством. У цілому за 2023 рік 48,2 % здобувачів першого та другого рівнів вищої освіти задіяно в науково-дослідницькій роботі. Ці дані демонструють незначне падіння результату науково-дослідницької роботи з приходом пандемії та стабілізацію показників під час воєнного стану відповідно з початком пандемії, та покращення даних упродовж двох років війни.

Не дивлячись на воєнні дії на території України та на те, що університет перебуває у прифронтовому місті, а багато здобувачів вищої освіти тимчасово змінили своє місце проживання, публікаційна активність здобувачів першого та другого рівнів вищої освіти залишається на високому рівні.

Важливою ланкою організації наукової роботи здобувачів вищої освіти є студентські наукові гуртки як необхідний крок для формування майбутніх педагогів, науковців. При кафедрах університету у 2023 р. діяв 51 студентський науковий гурток, функціонування яких здійснюється відповідно до Положення про діяльність студентського наукового гуртка Харківського національного

педагогічного університету імені Г. С. Сковороди [2]. Загалом до роботи у студентських наукових гуртках у 2023 р. залучено 891 здобувач вищої освіти першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівнів, що становить 24,68 % від загального контингенту.

Моніторинг публікаційної активності здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти та молодих учених університету демонструє, що в 2023 році найбільша кількість публікацій належить аспірантам та молодим ученим фізико-математичного факультету (196 публікації загальним обсягом 85,69 друк. аркушів). Високі показники публікацій аспірантів та молодих учених має також факультет історії і права (181 публікація загальним обсягом 65,67 друк. аркушів) та факультет природничої, спеціальної і здоров'язбережувальної освіти (134 публікації загальним обсягом 23,46 друк. аркушів). Середні показники – в українського мовно-літературного факультету імені Г.Ф. Квітки-Основ'яненка (70 публікацій загальним обсягом 21,27 друк. аркушів) та факультету соціальних і поведінкових наук (54 публікації загальним обсягом 15,34 друк. аркушів).

Такий показник публікаційної активності аспірантів та молодих учених, як кількість публікацій у періодичних виданнях, що індексуються у базах даних (Web of Science, Scopus, Index Copernicus), дещо знизився порівняно з минулим 2022 роком і значно знизився за час війни. І тут ми можемо говорити про освітні втрати і в науковій роботі молодих учених, що потребує ретельної роботи та аналізу з боку членів ради молодих учених та наукової спільноти ЗВО, більшої активізації наукової діяльності, її популяризації та профорієнтації в цілому.

У ході дослідження варто зазначити про співпрацю РМУ з різними освітніми та науковими установами. Так, активна робота рад молодих учених при Харківській обласній військовій адміністрації та Міністерстві освіти та науки України сприяють залученню колективів рад молодих учених ЗВО до різних видів роботи. Це і численні заходи, присвячені Міжнародному Дню науки та Всеукраїнському дню науки, проекти від урядової організації «Офіс підтримки вченого», засідання Спілки рад молодих учених тощо.

Отже, будучи консультативно-дорадчим органом вишів, рада молодих учених сприяє популяризації різни наукових стипендій та грантів. Зокрема, в ХНПУ імені Г.С. Сковороди молоді вчені отримують стипендії Президента України, Академічні стипендії імені Героїв Небесної Сотні, Стипендії фонду імені Віктора Пінчука, Премії посла КНР за особливі успіхи у вивченні китайської мови тощо. Активна профорієнтаційна робота створює умови для створення нових наукових гуртків при кафедрах ЗВО, залучення до наукової діяльності здобувачів вищої освіти, участі в Всеукраїнських конкурсах студентських наукових робіт з галузей знань та спеціальностей, у міському конкурсі «Молода людина року» тощо.

Список бібліографічних посилань

1. Верховна Рада України, (2016). *Про наукову та науково-технічну діяльність* [online] Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19#Text> [Accessed 19 Dec. 2023].

2. ХНПУ, (2020). *Положення про діяльність студентського наукового гуртка Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди* [online]. Available at: http://hnpu.edu.ua/sites/default/files/files/Normat_dokum/Pro_diyalnist_naykovogo_gyrtka.pdf [Accessed 19 Dec. 2023].

References

1. Rada.gov.ua, (2016). *Pro naukovu ta naukovo-tekhnichnu diialnist»* [On Scientific and Scientific-Technical Activities] [online] Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19#Text> [Accessed 19 Dec. 2023].

2. ХНПУ, (2020). *Polozhennia pro diialnist studentskoho naukovooho hurtka Kharkivskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni H. S. Skovorody* [Regulations on the Activities of the Student Scientific Club of H.S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University] [online]. Available at: http://hnpu.edu.ua/sites/default/files/files/Normat_dokum/Pro_diyalnist_naykovogo_gyrtka.pdf [Accessed 19 Dec. 2023].

Бережна Світлана Вікторівна, Башкір Ольга Іванівна. Роль ради молодих учених у консолідації наукової роботи закладу вищої освіти.

Перед представниками будь-якої сфери діяльності в Україні у зв'язку з пандемією та військовим станом постали серйозні виклики. Це стосується і наукової сфери, особливо діяльності рад молодих учених закладів вищої освіти. У публікації на прикладі Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди представлені деякі результати науково-дослідницької діяльності ради молодих учених та студентського наукового товариства. Представлено напрями роботи РМУ (публікація результатів наукових досліджень; діяльність наукових гуртків, дослідних лабораторій; організація та участь у наукових конференціях, круглих столах, семінарах, майстер-класах та тренінгах; профорієнтаційна робота серед студентів, сприяння їхній участі в програмах академічної мобільності та міжнародної співпраці; участь у міжнародних, загальноукраїнських, міжрегіональних та регіональних конкурсах та олімпіадах).

З'ясовано, що через соціальну невизначеність та невпевненість молоді вчені опинилися в роздумах стосовно своєї наукової кар'єри, цінності науки як такої в країні, яка воює. Здобувачі всіх рівнів вищої освіти, з одного боку, активізували свою освітню роботу через загострене почуття громадянської відповідальності, а з другого, – спостерігаються певні освітні втрати, які є викликами для наукової спільноти як окремих ЗВО, так і країни в цілому.

Ключові слова: наука, молоді вчені, рада, заклад вищої освіти.

Berezhna Svitlana, Bashkir Olga. The Role of Council of Young Scientists in the Consolidation of Scientific Work at Higher Education Institution.

Representatives across various sectors in Ukraine have faced significant challenges due to the pandemic and the state of war. This concerns the scientific sphere, especially the activities of the councils of young scientists in institutions of higher education. The publication, using the example of H.S. Skovoroda Kharkiv National

Pedagogical University, presents some results of the research activities of the council of young scientists and the student scientific society. The work directions of the Council of Young Scientists are presented (publication of research results; activities of scientific clubs and research laboratories; organization and participation in scientific conferences, round tables, seminars, workshops, and training sessions; career guidance among students, promoting their participation in academic mobility programs and international cooperation; participation in international, nationwide, interregional, and regional competitions).

It has been determined that due to social uncertainty and insecurity, young scientists find themselves contemplating their scientific careers and the value of science in a country at war. Individuals pursuing education at all levels of higher education, on the one hand, have intensified their educational activities due to a heightened sense of civic responsibility. On the other hand, some educational losses are also observed, which pose challenges for the scientific community, both at higher education institutions and for the country in general.

Key words: science, young scientists, council, higher education institution.